

Mănăstirea Geghart – arta creștinismului armean

Așezată nu foarte departe de orașul Erevan, din regiunea Kotayk, Geghart este o minunată mănăstire armeană, realizată în mare parte în stâncă. Data exactă de construcție a lăcașului de cult nu se știe, dar cu siguranță el exista cu mult înainte de secolul al IV-lea. Numele acestei mănăstiri provine din cuvântul „geghard” și face referire la bucățile din fier ale suliței romane cu care a fost străpuns Mântuitorul pe cruce.

Intrarea în mănăstire se face printr-o poartă, ce constituie singura posibilitate de acces, căci edificiul este înconjurat de un zid masiv din piatră și de peretele muntelui. *Mănăstirea Ayrvank (Mănăstirea din peșteră)* fondată în secolul al IV-lea, nu mai există astăzi, căci în anul 923, Nasr, adjunctul califului arab în Armenia, a jefuit-o luând importante obiecte de valoare, după care a incendiat-o. Ansamblul actual al mănăstirii datează din secolele XII-XIII, secole de înflorire ale culturii naționale și dezvoltării arhitecturii în Armenia. Sub prinții Zakharia și Ivane au fost construite Capela *Sfântului Grigorie Luminătorul* – protectorul Armeniei, biserica centrală, sacristia și biserica din grotă. Prinții Proshyan, în secolul al XIII-lea, vor cumpăra mănăstirea și vor construit în stâncă minunatele bisericuțe. Acestea pot fi văzute și astăzi. Alte corpuri ale mănăstirii (a doua bisericuță din munte, sala de reuniuni și studiu și numeroase chilii) au fost adăugate în secolul al XVII-lea și între anii 1968-1971.

La cațiva metri de la intrarea în mănăstire poate fi văzută *Capela Sfântului Grigorie Luminătorul* ce este săpată în stânca muntelui. Construită în anul 1177 ea reprezintă cea mai veche parte a mănăstirii. De formă rectangulară, capela prezintă o absidă sub forma unei potcoave de cal. Resturile de frescă sobră de pe pereți dovedesc existența unor picturi murale. La exterior, precum și la interior, pot fi admirate plăcile de piatră („khachkars”), frumos decorate, agățate de pereți sau direct săpate în piatră. *Biserica centrală, Kataghike*, de formă rectangulară, aparține unui tip de arhitectură des întâlnit în Armenia în secolele X-XIV. În interior, biserica prezintă două anexe cu etaj ridicat în colțurile naosului în formă de potcoavă de cal, ornat de o arcadă luminoasă. Elementele decorative de aici îmbină motivele geometrice cu animale sculptate tri-dimensional. Nișele, fațadele, portalurile, cornișele, cupola sunt împodobite cu diverse modele florale și geometrice, dar și cu animale sau păsări. Grupul de sculpturi ale fațadei de sud, realizate de o manieră realistă, prezintă un leu atacând un taur, simbol al puterii princiare. Portalul prezintă sculpturi ornamentale, iar timpanul este decorat de arbori, rodii, frunze și rădăcini. Un detaliu important îl reprezintă și prezența porumbeilor - element important întâlnit pe portalurile armene în secolul al XIII-lea. La vest de biserica centrală poate fi văzută și *Sacristia* construcție realizată între anii 1215-1225. De formă compactă, aceasta nu prezintă decorații, însă, portalul de vest se distinge de celelalte prin frumosul ornament. Timpanul prezintă, ca element decorativ, multe flori mari cu petale de diferite forme, ramuri și frunze. Interiorul simplu, în formă pătrată, se remarcă prin patru pilaștri ce susțin tavanul divizat în nouă secțiuni frumos decorate. Secțiunea centrală este cea mai atrăgătoare, compusă dintr-o alternanță de croșete și mici bolte; ea se aseamnă unei stalactite. La nord de sacristie se află *Biserica Avazan* construită în piatră în secolul al XIII-lea. Lăcașul de cult are forma unei cruci înscrisă, acoperită de bolta ce este susținută de două perechi de arce. Interiorul bisericii prezintă un tavan bolțit, un altar și două nișe săpate în peretele de piatră al muntelui. Decorațiile sculptate ce prezintă triple arce de diferite forme sunt puțin pronunțate. *Mormântul prinților Proshyan și Biserica Astvatsatsin*, situate la est de Avazan, au fost săpate în piatră în anul 1283. Prima construcție este compusă din două secțiuni: sacristia și monumentele funerare. În centru poate fi remarcat un cap de leu cu un lanț în gură și cu capul întors spre mormânt. În josul lanțului din fier se află un vultur cu jumătate de aripi ce poartă în ghiare un miel. Bisericuța în formă de cruce bombată prezintă trei anexe decorate cu figuri geometrice. Mănăstirea a adăpostit până nu de mult sulița cu care Hristos a fost străpuns. Astăzi aceasta poate fi văzută la muzeul Mănăstirii Etchmiadzine. Racla de argint, aurită la exterior, reprezintă o minunată operă de artă a meșterilor armeni ai secolului al XVII-lea.

PERIODIC AL EPISCOPIEI SLOBOZIEI ȘI CĂLĂRAȘILOR

BĂRĂGANUL ORTODOX

ANUL VIII • NR. 80 • IANUARIE 2010

